

**De duistere hoek in de rommelzolder
van de wet van 14 juli 1976 (1) :
de artikelen 1, 4°, 5° en 6° van de overgangsbepalingen
in verband met de vereffening van de bestaande gemeenschap**

Paul Depuydt

Met dank aan de Heren Professoren A. Van Hoestenbergh, E. Van Hove en R. Dillemans, die door vruchtbare discussie een aantal van mijn bevindingen hielpen uitdiepen.

1. Er is over de overgangsbepalingen van de nieuwe huwelijksgoederwet al veel geschreven. Te veel om goed te zijn ! Nochtans wordt op de wetsbepalingen die ik hier van plan ben wat nader te onderzoeken, zelden diep ingegaan. Veel commentatoren halen eenvoudig de wettekst aan. Anderen geven een korte commentaar 'aan de oppervlakte'. Enkel tenslotte peilen naar de diepte...

Lofwoorden over de overgangsbepalingen zijn schaars in de literatuur. Integendeel ! Vanuit vele kringen is heftige kritiek losgeslagen op deze bepalingen. Er heerst grote onzekerheid over de precieze draagwijdte van de overgangsregeling. De hier te bespreken artikelen delen in die onzekerheid. Heyvaert (2) is zelfs van oordeel dat «de bepalingen in verband met deze vereffening... wellicht de meest gebrekkige en de meest ongelukkigste van de hele wet» zijn.

Ondertussen is de, althans door juristen, meest besproken nacht van het jaar — die van 27 op 28 september 1977 — voorbij. De overgangspe-riode is dus eindelijk achter de rug. De vereffeningbepalingen nu, maken deel uit van de overgangsregeling. Verliest het onderzoek van deze bepalingen bijgevolg elke zin na 28 september 1977 ? Ik denk van niet. De plaats van de besproken bepalingen in de wet impliceert mijns inziens niet dat de zaak op 28 september definitief en volledig opgeklaard is. Er is immers twist over de termijn waarbinnen de echtgenoten, of de vrouw, van het voorziene procédé gebruik kunnen maken. Bovendien kan later onzekerheid of ruzie ontstaan over de draagwijdte en de geldigheid van de vereffening.

(1) Hierbij allusie makend op het artikel van A. HEYVAERT, Het overgangsrecht, de rommelzolder van de wet van 14 juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels, *R.W.*, 1976-77, 961 e.v.

(2) A. HEYVAERT, *o.c.*, 979.

2. De belangrijkste vragen en thema's die besproken worden, zijn : de totstandkoming van de betrokken wetsartikelen (III) ; hun doel (IV), zin en nut (V) ; is vereffening verplicht ? (VI) ; welke gemeenschappen kunnen vereffend worden ? (VII) ; wie kan de vereffening vragen ? (VIII) ; welke procedure dient gevolgd te worden en welke formaliteiten zijn er vereist ? (IX, XI en XIV) ; binnen welke termijn dient vereffend te worden ? (X) ; volgens welke regels ? (XII en XIII) ; wat zijn tenslotte de gevolgen van de vereffening ? (XV).

In voetnoot (3) is ineens de volledige lijst van geraadpleegde com-

(3) Parlementaire dokumenten :

— Verslag namens de Subcommissie voor de Justitie, *Parl. Besch., Senaat*, B.Z. 1974, 683, nr. 2 (Bijlage).

— Verslag namens de Commissie voor de Justitie, *Parl. Besch., Senaat*, B.Z. 1974, 683, nr. 2 hierna genoemd 'verslag-Hambye'.

— Verslag namens de Commissie voor de Justitie, *Parl. Besch., Kamer*, 1975-76, 869, nr. 3, hierna genoemd 'verslag-Baert'.

Artikels :

— M. BAX en H. CASMAN, Wet van 14 juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels, *R.W.*, 1976-77, 321 e.v.
— C. DE BUSSCHERE, Uit onverdeeldheid treden in een stelsel van scheiding van goederen, *Notarius*, 1976, nr. 7.

— P. STIENON, Les droits et devoirs des époux et les régimes matrimoniaux, *Rec. Gén. Enr. Not.*, 1976, 329 e.v.

— L. WEYTS, Enkele praktische aanwijzingen en bedenkingen m.b.t. de overgangsbepalingen van het nieuw huwelijksvermogensrecht, *R.W.*, 1976-77, 941 e.v.

— A. HEYVAERT, Het overgangsrecht, de rommelzolder van de wet van 14 juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels, *R.W.*, 1976-77, 961 e.v.

— F. BAERT, Nog over de terugwerkende kracht van de overgangsbepalingen van de wet van 14 juli 1976, *R.W.*, 1976-77, 2241 e.v.

— G. TRAEST, H. CASMAN en F. BOUCKAERT, Het nieuw Huwelijksvermogensrecht. De wet van 14 juli 1976, *T.P.R.*, 1976, nr. 4.

Boeken en losbladige uitgaven :

— R. DILLEMANS, *Huwelijksvermogensrecht*, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, 1977.

— *Het nieuw huwelijksvermogensrecht*, o.l.v. E. VAN HOVE, V.Z.W. Broederschap van de West-vlaamse Notarissen.

— *La réforme des droits et devoirs respectifs des époux et des régimes matrimoniaux*, Ed. du Jeune Barreau, met daarin vooral de bijdrage van J.-L. RENCHON, *Dispositions transitoires et modificatives*, blz. 355 e.v.

— H. CASMAN en M. VAN LOOK, *Huwelijksvermogensrecht*, C.E.D. Samson, 1976, losbladige uitgave.

Verslagen :

— Notariële dagen te Antwerpen op 23-24 september 1976, *Het nieuw huwelijksvermogensrecht*, met daarin vooral de bijdrage van J.L. RENS, *Overgang van de oude stelsels van huwelijksgemeenschap naar het nieuw wettelijk stelsel en procedure tot wijziging van het aangenomen huwelijksvermogensstelsel tijdens het huwelijk*.

— Recyclagecursussen van de U.C.L., waarvan de teksten zijn opgenomen in de *Annales de Droit*, 1977, nrs. 1 en 2, met daarin vooral de bijdrage van J.-L. RENCHON, *L'application dans le temps de la loi du 14 juillet 1976* ;

— Recyclagecursussen van de Rechtsfaculteit te Luik, *Sept leçons sur la réforme des*

mentatoren opgenomen. Dit om de verwijzingen te vereenvoudigen. Wanneer de visie op zaken van een of ander auteur wordt weergegeven, weerspiegelt dit zijn opvatting 'in tempore non suspecto'. Het is helemaal niet uitgesloten — er zijn al gevallen ! — dat sommige auteurs inmiddels hun vroegere zienswijze hebben herzien.

I. DE WETTEKST.

3. De betrokken wetsbepalingen zouden de gebrekkigste en de ongelukkigste van de hele wet zijn.

Laten we de wetgever even aan het woord, en zien hoe hij deze bepalingen heeft geformuleerd.

Artikel 3. — Overgangsbepalingen.

Artikel 1. ...

«4° De echtgenoten kunnen de gemeenschap of de gemeenschap van aanwinsten in onderlinge overeenstemming vereffenen en tussen hen verdelen overeenkomstig de regels van het Burgerlijk Wetboek die van toepassing waren voor de inwerkingtreding van deze wet. In dat geval zullen de termijnen die bij de artikelen 1456 en 1457 van het Burgerlijk Wetboek zijn bepaald ten behoeve van de echtgenote die zich de bevoegdheid wenst voor te behouden om afstand te doen van de gemeenschap, ingaan bij het verstrijken van de termijn van één jaar bepaald in 1°.

5° Indien de man niet akkoord gaat, kan de vrouw bij verzoekschrift aan de rechtbank van eerste aanleg vragen om de vereffening te gelasten. In dat geval worden de in 4° gestelde termijnen opgeschort vanaf het tijdstip waarop het verzoekschrift in (lees : is) ingediend tot het tijdstip waarop intussen de te nemen beslissing in kracht van gewijsde gaat. De boedelbeschrijving van de gemeenschap wordt opgemaakt in aanwezigheid van de man of deze behoorlijk opgeroepen zijnde.

6° Zodra de vereffening is afgesloten vallen de echtgenoten bedoeld in 4° hiervoren onder alle regels van het wettelijk stelsel, onverminderd de bedingen in hun huwelijkscontract, die de voordelen toekennen aan beide echtgenoten of aan een van hen.»

II. PROBLEMEN ?!

4. Op het eerste gezicht rijzen geen problemen. De tekst lijkt duidelijk wat de mogelijkheden van beide echtgenoten, of gebeurlijk de vrouw alleen, betreft. Het resultaat van hun handelwijze schijnt evenzeer klaarhelder.

régimes matrimoniaux, met daarin vooral de bijdrage van P. GRAULICH, *Le régime transitoire*, blz. 185 e.v.

— De verslagen van het congres aan de Rechtsfaculteit te Leuven op 11 december 1976, o.l.v. R. DILLEMANS, met vooral het verslag van L. WEYTS, *Opties te nemen door echtgenoten gehuwd voor de inwerkingtreding van de nieuwe wet op het familiaal vermogensrecht t.a.v. hun vroeger regime*, hierna genoemd 'verslag-Weyts' ;

— A. GITS en B. LETERME, Nieuw Huwelijksvermogensrecht, toepassingsproblematiek, Verslag van de studiedag aan de Rechtsfaculteit te Leuven op 11 december 1976, *Jura Falconis*, 1976-77, nr. 3 ;

— Verslag van de 'Ronde Tafel Wet 14 juli 1976, gehouden in de schoot van de Belgische Federatie van Notarissen, *Notarius*, 1977, nr. 6, hierna genoemd 'verslag-Notarius'.

Schijn bedriegt. Van zodra men begint na te denken over de modaliteiten van de vereffening en de incidenten die daarbij kunnen opduiken, komen heel wat problemen aan het daglicht. Ik moge verwijzen naar het artikel van Heyvaert dat er een achttal opsomt (4).

Over een aantal punten zijn alle auteurs — voorzover zij deze problemen behandelen — het eens :

— de echtgenoten kunnen de gemeenschap of de gemeenschap van aanwinsten in onderlinge overeenstemming vereffenen volgens de 'oude regels' ;

— de vrouw kan van de gemeenschap afstand doen : de termijn daarvoor gaat in op 28 september 1977 ;

— gaat de man niet akkoord, dan kan de vrouw aan de rechtbank vragen de vereffening te gelasten ;

— na de afsluiting van de vereffening vallen de echtgenoten onder alle regels van het (nieuw) wettelijk stelsel.

Met deze 'eensgezinde standpunten' wordt men niet veel wijzer, en geenszins wijzer dan met het lezen van de wettekst zelf.

Biedt het nagaan van de totstandkoming van de tekst enig uitzicht ?

III. DE TOTSTANDKOMING VAN DE ARTIKELEN 1, 4°, 5° EN 6°.

5. De studie van de totstandkoming van deze artikelen kan moeilijk los gezien worden van de ruimere problematiek waarin zij opgenomen zijn, namelijk de wijze waarop de nieuwe wet al dan niet toepasselijk wordt op de echtgenoten gehuwd voor de inwerkingtreding van de nieuwe wet.

Tussen de tekst van het ontwerp-Vermeyleylen en de definitieve tekst is een hele weg afgelegd en hebben zich heel wat verschuivingen voorgedaan.

a. Het ontwerp-Vermeyleylen (5).

Het ontwerp maakte een onderscheid naargelang de echtgenoten al dan niet huwelijkse voorwaarden hadden gemaakt.

In het eerste geval bleven de gemaakte voorwaarden gelden, onder voorbehoud van de nieuwe beheersregelen. Waren de echtgenoten bij gebreke van huwelijkse voorwaarden gehuwd onder het stelsel van de wettelijke gemeenschap, dan hadden zij drie jaar om te beslissen dit stelsel te behouden of een ander stelsel te kiezen. Bleven ze passief, dan waren ze na die overgangperiode automatisch — en zonder terugwerkende kracht ! — onderworpen aan het nieuwe wettelijk stelsel.

De echtgenoten konden, maar moesten niet, het vorige stelsel vereffenen :

1) indien zij een ander stelsel kozen ;

(4) A. HEYVAERT, *o.c.*, 979-980.

(5) Zie de artikelen 234 en 235 van het ontwerp. Zie de bespreking van deze artikelen in het Verslag namens de Subcommissie voor de Justitie (Senaat), blz. 306-307, en in het verslag-Hambye, blz. 92-93.

2) als zij automatisch overgingen naar het nieuw wettelijk stelsel door passief te blijven. De Subcommissie kon zich met de idee van 'automatische overgang' niet verenigen. naar, of de keuze van, een ander stelsel.

b. De Subcommissie voor de Justitie in de Senaat (6).

De Subcommissie kon zich met de idee van 'automatische overgang' niet verenigen. Zij stelde voor dat de echtgenoten, gehuwd zonder huwelijkscontract, of met een contract waarin een gemeenschapsstelsel was opgenomen, gedurende twee jaar konden opteren voor het nieuwe stelsel. Zoniet bleven zij onder het 'oude' stelsel.

Voor deze overgang naar het nieuwe stelsel door optie, was een vereenvoudigde procedure uitgewerkt : verklaring voor notaris, inventaris en schatting van de goederen. Homologatie van de rechtbank was niet vereist. De vereffening van de vroegere gemeenschap binnen een dwingende termijn was evenmin vereist. Wel kon de vrouw de vereffening uitlokken, om afstand te kunnen doen van deze gemeenschap (7).

Daar de beheersbevoegdheden van de man in de nieuwe wet fel ingekort werden, was te vrezen dat sommige mannen de overgang naar het nieuwe stelsel zouden weigeren. Daarom moest aan de vrouw de mogelijkheid gegeven worden om tijdens de overgangperiode de in de plaatsstelling van het nieuwe stelsel in rechte te vorderen (8). Om voor mij ongekende redenen gaf de uiteindelijke tekst van de Subcommissie die mogelijkheid aan ieder van de echtgenoten gehuwd zonder contract of onder een stelsel van gemeenschap van goederen' (9).

c. De Commissie van Justitie in de Senaat (10).

Het verslag vermeldt dat de Commissie zich 'niet heeft kunnen verenigen met de oplossing van de Subcommissie'. Men vreesde dat door een actieve houding te eisen (optie) teveel echtgenoten onder het vroegere stelsel zouden blijven, waardoor één van de voornaamste doelstellingen van de wet — de gelijkheid onder de echtgenoten al te langzaam in de praktijk zou worden gebracht.

Daarom zouden de echtgenoten gehuwd onder een gemeenschapsstelsel automatisch, geheel of gedeeltelijk, onder het nieuwe wettelijk stelsel komen te vallen, behoudens het recht voor de echtgenoten een 'verklaring van handhaving' af te leggen, en het recht voor de vrouw om de vereffening van de gemeenschap te vorderen volgens de oude regels. De tekst die uiteindelijk door de Commissie werd aanvaard beantwoordt aan de definitieve wettekst. De vordering door ieder van de echtgenoten tot indeplaatsstelling van het nieuwe stelsel, die door de Subcommissie was aangenomen, werd aldus vervangen door een mogelijkheid voor de vrouw om de vereffening te vorderen van de oude gemeenschap.

Senator Hambye, die de definitieve tekst dienaangaande ontwierp, heeft daar de mogelijkheid aan toegevoegd in onderlinge overeenstemming, de vroegere gemeenschap te vereffenen volgens de oude regels.

In beide hypothesen kon de vrouw — voor het laatst — de beschermingsmaatregelen invoeren die zij had als tegenhanger van de bestuursbevoegdheden van de man (afstand van de gemeenschap...).

d. Het verslag-Baert.

Zoals gezegd bleef de tekst van de Senaatscommissie onaangeroerd. Het verslag-Baert beperkt zijn commentaar tot de vaststelling dat «ingevolge de overgang van het ene stelsel

(6) Verslag namens de Subcommissie, blz. 306-309. Zie ook het verslag-Hambye, blz. 93-94.

(7) Verslag-Hambye, blz. 94.

(8) Verslag namens de Subcommissie, blz. 308. Zie ook het verslag-Hambye, blz. 94.

(9) Zie art. 3 van de overgangsbepalingen zoals voorgesteld door de Subcommissie, Verslag van de Subcommissie, blz. 309. Zie ook A. HEYVAERT, Het overgangsrecht, de rommelzolder van de wet van 14 juli 1976, *R.W.*, 1976-77, 985.

(10) Verslag-Hambye, blz. 94-99, en 132-133 ; A. HEYVAERT, *o.c.*, 985-986.

naar het andere... vereffening wenselijk» kan zijn. «De echtgenoten kunnen die doorvoeren in onderlinge overeenstemming, en in voorkomend geval kan de vrouw de vereffening aan de rechtbank vragen.» (11)

Besluit.

6. Uit de parlementaire werkzaamheden kunnen volgende besluiten getrokken worden :

1) Wat de overgangsmaatregelen in het algemeen betreft.

Men had te kiezen tussen een of ander systeem van 'automatische overgang' naar het nieuw stelsel (behoudens verklaring van handhaving), of een systeem waarbij de vroegere gemeenschapsstelsels behouden bleven, behoudens optie voor het nieuwe regime. De Subcommissie van Justitie in de Senaat was voorstander van dit laatste. De andere zienswijze heeft het echter gehaald.

2) Wat de vereffeningproblematiek betreft.

Volgens de Subcommissie konden de echtgenoten aan het behoud van het vroegere gemeenschapsstelsel ontsnappen, door een uitdrukkelijke optie voor de overgang naar het nieuw stelsel. De vrouw — in de uiteindelijke tekst van de Subcommissie : ieder van de echtgenoten — kon de *indeplaatsstelling* van het nieuwe stelsel vorderen.

Dit werd in de Senaatscommissie van Justitie beperkt tot een vorderingsmogelijkheid voor de vrouw, tot vereffening van de bestaande gemeenschap volgens de oude regels. De beide echtgenoten kunnen in onderlinge overeenstemming tot zulke vereffening overgaan.

De *vordering tot vereffening* moet m.i. gezien worden in het kader van de mogelijkheid aan de vrouw gegeven om voor het laatst afstand te doen van haar vroegere gemeenschap, waar de man de bestuursbevoegdheden had.

De *vereffening in onderlinge overeenstemming* zou méér tot doel hebben, de overgang van het oude naar het nieuwe stelsel te vergemakkelijken.

IV. DOEL VAN DE ARTIKELEN 1,4^o EN 5°.

7. De commentatoren zijn het eens dat de mogelijkheid, respectievelijk de vordering tot vereffening, tot doel heeft, zoals hierboven is gesteld, de vrouw een laatste keer de mogelijkheid te geven zich te beroepen op de beschermingsmaatregelen die zij in de nieuwe wet verliest (12). «De vrouw behoudt hiermee de mogelijkheid om het vroeger stelsel definitief af te sluiten met inachtneming van haar verleende voorrechten, die als tegenhanger werken voor de overwegende rol die de man als hoofd

(11) Verslag-Baert, blz. 20, nr. 5.

(12) G. TRAEST, H. CASMAN en F. BOUCKAERT, *o.c.*, 975 ; M. BAX en H. CASMAN, *o.c.*, 376 ; A. HEYVAERT, *o.c.*, 985 ; L. WEYTS, *o.c.*, 946-947 en verslag-Weyts, blz. 8 ; verslag-Notarius, blz. 145 ; verslag-Baert, blz. 20.

van de gemeenschap werd toegekend onder gelding van de oude regels van het Burgerlijk Wetboek.» (13)

8. De bepalingen zijn eveneens een «correctief op de automatische overgang van het oude wettelijk regime naar het nieuwe, in het bijzonder in het voordeel van de vrouw.» (14) De schulden die de man voor 28 september 1977 heeft aangegaan vallen in gemeenschap, en blijven in gemeenschap ook na 28 september 1977. Sinds die datum kunnen deze vroegere gemeenschapsschulden — overeenkomstig het nieuwe art. 1414 B.W. — behoudens de voorziene uitzonderingen, verhaald worden op de eigen goederen van de man, op de gemeenschappelijke goederen... maar ook op de eigen goederen van de vrouw !

Hoe kan de vrouw dit beletten ? Door een verklaring van handhaving — die de samenwerking van haar echtgenoot veronderstelt — of door een vereffening, die in onderling akkoord kan, maar tevens op vordering van de vrouw alleen (15) !

V. ZIN EN NUT VAN DE VEREFFENING.

A. Voor echtgenoten gehuwd onder de vroegere wettelijke gemeenschap.

9. Er heerst onzekerheid over de vraag in welke mate de nieuwe wet, de 'oude gemeenschap' beheerst na 28 september 1977. Wat de toekomst betreft, is er geen probleem (art. 1, 2° Overgangsbepalingen). Wat het verleden betreft, zijn er al drie oplossingen voorgesteld. De 'continuïteitsoplossing' schijnt wel de meeste aanhangers te hebben, maar de 'retroactieve oplossing' en de 'ontbindingsoplossing' blijven een aantal juristen bekoren (16).

De aanhangers van de ontbindingsoplossing zien de vereffeningsmogelijkheid als een logisch gevolg van hun visie. De gemeenschap is op 28 september 1977 automatisch ontbonden. Een vereffening moest normaal volgen (17).

De aanhangers van de 'retroactieve oplossing' brengen daartegen in dat, indien de wetgever de automatische ontbinding had aanvaard, hij dan ook de vereffening na 28 september 1977 had moeten voorzien (18).

(13) H. CASMAN en M. VAN LOOK, *o.c.*, VII, blz. 12.

(14) Verslag-Baert, blz. 21.

(15) Zie de artikels van J.-L. RENCHON, IN DE *Ann. dr.*, 1977, 27-28 en in het aangehaald werk van de 'Jeune Barreau', blz. 378-379 ; cf. J.-L. RENS, *o.c.*, blz. 96 ; zie ook P. GRAULICH, *o.c.*, blz. 188-189.

(16) Zie over de draagwijdte van deze oplossingen het verslag in *Jura Falconis*, 337-339 ; verslag-Notarius, blz. 124-126.

(17) Verslag in *Jura Falconis*, 339.

(18) Voor de vraag of dit inderdaad mogelijk is op grond van de overgangsbepalingen, zie X, nr. 20-21.

En dat is niet gebeurd. Blijven de echtgenoten passief, dan vallen ze na gezegde datum, volledig onder het nieuwe stelsel. Willen ze nog vereffenen volgens de oude regels, dan moeten zij dat binnen de voorgeschreven termijn doen. Daarna is het te laat (19).

Wat er ook van zij, door te vereffenen zijn de echtgenoten vooruitgelopen op de mogelijke interpretaties van de rechtsleer, rechtspraak of zelfs de wetgever. Zij vereffenden volgens de oude regels en startten nadien met een 'schone lei'.

Bleven de echtgenoten passief, dan werden ze na de overgangperiode automatisch onderworpen aan het nieuw wettelijk stelsel, met alle onzekerheden vandien.

10. Notaris Weyts (20) wijst erop dat deze vervroegde vereffening nuttig kan zijn om latere discussies tussen de langstlevende echtgenoot en de afstammelingen van de eerststervende uit te sluiten. De echtgenoten weten zelf het best wat er op patrimonieel vlak gebeurd is tussen hen, en kunnen er de voorkeur aan geven de gemeenschap te vereffenen met de 'wedernemingen en vergoedingen'. «Dit kan interessant zijn wanneer er belangrijke roerende goederen voor het huwelijk waren of geschenken, geërfd of gelegateerd tijdens het huwelijk, waarvan geen probate bewijsmiddelen meer voorhanden zijn» (21).

11. Voor de vrouw wier echtgenoot veel gemeenschappelijke schulden heeft aangegaan, is de mogelijkheid de vereffening van de gemeenschap te vorderen — en zo nodig er afstand van te doen — een veiligstellen van haar eigen patrimonium tegen de mogelijke aanspraak van de schuldeisers, voor vroegere schulden (22).

B. Voor echtgenoten gehuwd onder een stelsel van conventionele gemeenschap.

12. De echtgenoten, gehuwd onder een stelsel van gemeenschap van aanwinsten of universele gemeenschap, zijn na de overgangperiode onderworpen aan de bepalingen van de artikelen 1415 tot 1426 (nieuw) B.W., voor alles wat betrekking heeft op het bestuur van de gemeenschap en van de eigen goederen, en aan de bepalingen van de artikelen 1408 tot 1414 (nieuw) B.W. betreffende de gemeenschappelijke schulden en de rechten van schuldeisers (art. 1,3^o Overgangsbepalingen).

Deze echtgenoten vallen slechts gedeeltelijk onder de nieuwe wet. In

(19) Verslag in *Jura Falconis*, 337-338 ; A. HEYVAERT, *o.c.*, 975 en 987, met het tegenwoord van de auteur op deze zienswijze.

(20) Verslag-Weyts, blz. 8.

(21) Verslag-Weyts, blz. 8.

(22) Zie supra nr. 8.

een verklaring van volledige (vervroegde) onderwerping, is door de overgangsbepalingen niet voorzien — dit in tegenstelling tot de wettelijke gemeenschap (23). De vereffening laat die echtgenoten toe te opteren voor een integrale toepassing van het nieuw wettelijk stelsel (24).

De combinatie van de nieuwe bepalingen van het primair stelsel (die voor alle gehuwden gelden) en de nieuwe bestuurs- en schuldenregeling (die geldt voor de echtgenoten, gehuwd onder een conventioneel stelsel, die passief blijven), met de nog van kracht blijvende bepalingen van hun conventioneel stelsel, zal niet eenvoudig zijn. Uiteenlopende doctrine en jurisprudentie lijken notaris Weyts niet uitgesloten. Om die problemen uit de weg te gaan, vindt hij het, volkomen terecht, raadzaam die oude gemeenschappen van aanwinsten en universele gemeenschappen te vereffenen (25).

VI. VERPLICHTE VEREFFENING ?

In de Kamercommissie van Justitie waren enkele leden de mening toegedaan dat «het beter ware geweest in elk geval bij overgang van het oude wettelijke stelsel naar het nieuwe de vereffening te bevelen. Er zal immers een overgang zijn van goederen tussen de partimonia, en b.v. goederen die vroeger gemeenschappelijk waren (roerende goederen...) zullen eigen worden, b.v. wanneer een echtgenoot deze van voor het huwelijk bezat of tijdens het huwelijk onder kosteloze titel heeft verkregen.» (26).

De 'retroactieve oplossing' wordt hier aanvaard. En bij het aannemen van deze oplossing, valt er wel iets te zeggen voor een verplichte vereffening. Echter in al die gevallen de vereffening verplicht maken, vond verslaggever Baert overdreven : «in de meeste gevallen zal er niet de minste moeilijkheid zijn.» «De schuldeisers moeten ook geacht worden te weten dat het huwelijksvermogensstelsel behoudens verklaring, in de zin van het nieuwe wettelijke stelsel gewijzigd is met alle gevolgen vandien ; het doorvoeren van die honderdduizenden vereffeningen zou overigens gewoon ondoenbaar zijn» (27).

Tijdens het debat over de overgangsbepalingen in de schoot van de Federatie van Notarissen, werd naar voor gebracht dat de vereffening soms noodzakelijk is (28), «qu'on ne peut pas imposer la liquidation d'office» (29), en dat men de verplichte vereffening verworpen heeft om talloze problemen te vermijden (30). Bovendien moet men niet nodeloos compliceren. «S'il s'agit de déterminer le caractère des immeubles, ce ne sera pas difficile, on retrouvera la date de leur acquisition. S'il s'agit des meubles, il n'y aura pas de problèmes si on a conservé les documents. Si les documents n'existent pas, la présomption de communauté jouera» (31). We moeten «geen schrik hebben van de

(23) Deze verklaring zou nochtans mogelijk zijn, volgens A. HEYVAERT, *o.c.*, 973-974 en R. DILLEMANS, *o.c.*, blz. 199.

(24) *Het nieuw Huwelijksvermogensrecht*, o.l.v. E. VAN HOVE, blz. 117 ; P. GRAULICH, *o.c.*, blz. 199.

(25) Verslag-Weyts, blz. 13.

(26) Zie verslag-Baert, blz. 21.

(27) Verslag-Baert, blz. 21.

(28) Dixit professor Baeteman : zie verslag-Notarius, blz. 145.

(29) Dixit professor Renard : zie verslag-Notarius, blz. 146.

(30) Dixit verslaggever Baert : zie verslag-Notarius, blz. 145.

(31) Professor Renard, verslag-Notarius, blz. 146.

vereffening, zelfs zonder inventaris — dat is niet zo erg als er niet veel financiële belangen mee gemoeid zijn» (32).

Besluit.

14. Het doorvoeren van een vereffening — minstens het opstellen van een inventaris (33) — kan interessant, ja zelfs noodzakelijk zijn bij de overgang naar het nieuwe stelsel. Die mogelijkheid werd dan ook geboden. De idee van een verplichte vereffening is her en der aan bod gekomen. Men is nochtans (vooral) om praktische redenen, niet zover willen gaan, die idee ook in de wettekst op te nemen.

VII. WELKE GEMEENSCHAPPEN KUNNEN VEREFFEND WORDEN ?

15. «De echtgenoten kunnen de gemeenschap of de gemeenschap van aanwinsten... vereffenen.» (art. 1,4^o Overgangsbepalingen). De vrouw kan de vereffening van «de gemeenschap» vorderen (art. 1,5^o Overgangsbepalingen).

Wat wordt bedoeld met 'de gemeenschap' in artikel 1,4^o ? Is dat alleen de wettelijke gemeenschap of valt elke gemeenschap daaronder ? Wat is dan de zin van de afzonderlijke vermelding van 'de gemeenschap van aanwinsten' ?

Wat beduidt 'de gemeenschap' in artikel 1,5^o ? Heeft men opzettelijk 'de gemeenschap van aanwinsten' niet vermeld ?

J.L. Rens was op de notariële dagen te Antwerpen (september 1976) van oordeel dat, alhoewel de tekst geen onderscheid maakt tussen de verschillende soorten gemeenschappen, de wetgever de algemene gemeenschap niet bedoeld heeft. Deze vereffening zou immers aanleiding geven tot het ontstaan van een scheiding van de persoonlijke goederen met een gemeenschap van aanwinsten (nieuw wettelijk stelsel), wat moeilijk aanvaardbaar is : de algemene gemeenschap zou te grondig qua samenstelling veranderen (34).

Voor artikel 1,4^o is er tevens een tekstargument : had de wetgever met de woorden 'de gemeenschap' alle soorten van gemeenschap bedoeld, dan moest hij toch niet meer 'de gemeenschap van aanwinsten' afzonderlijk vermelden (35).

(32) Professor Delva, verslag-Notarius, blz. 147.

(33) Professor Delva, verslag-Notarius, blz. 145, is van oordeel dat het opstellen van een inventaris verplicht is. Door de onmiddellijke toepasbaarheid van de nieuwe regels, zijn ook de bepalingen die de ontbinding opleggen in geval van overgang naar een nieuw stelsel onmiddellijk toepasbaar (art. 1427, 4° B.W.). Het opmaken van een inventaris is dan evenzeer verplicht (zie art. 1428 B.W.)

(34) J.L. RENS, *o.c.*, blz. 98-99.

(35) Zie verslag-Weyts, blz. 16 ; A. HEYVAERT, *o.c.*, 983-984.

De Franse (oorspronkelijke) wettekst biedt onmiddellijk een tegenargument aan. Deze tekst heeft het over 'la communauté ou la société d'acquêts'. Onder de eerste term kan iedere vorm van gemeenschap worden ondergebracht ; de tweede term betreft de 'vennootschap van aanwinsten'.

De tekst van artikel 2 Overgangsbepalingen biedt een ander tekstargument. Dit artikel verplicht immers de notarissen een getuigschrift op te sturen dat de 'wettelijke of bedongen gemeenschap' vereffend is. Dit vooronderstelt de mogelijkheid de bedongen gemeenschappen te vereffenen !

Ook wat de bedoeling van de wetgever betreft, is een tegenargument op in te brengen. Was de bedoeling van de wetgever immers niet de vrouw voor het laatst de mogelijkheid te geven van de gemeenschap, zo nodig, afstand te doen ? Dan ziet men moeilijk in waarom de wet de in universele gemeenschap gehuwde vrouw minder zou beschermen dan de andere (36).

Uit het verslag-Hambye kan een derde tegenargument worden afgeleid. De verslaggever heeft immers met de woorden 'stelsel van gemeenschap' en 'de gemeenschap' verwezen naar het opschrift van Boek III Titel V Hoofdstuk 2 B.W. (oud), dat handelt over de wettelijke gemeenschap en over de gemeenschappen die de regels ervan kunnen wijzigen : gemeenschap van aanwinsten en algemene gemeenschap (37).

16. Mijns inziens kunnen aldus zonder problemen, in onderlinge overeenstemming, worden vereffend :

- de wettelijke gemeenschap,
- de gemeenschap (of vennootschap) van aanwinsten,
- de universele gemeenschap.

De vraag of bovendien de stelsels van scheiding van goederen of dotaal stelsel, onder beding van een gemeenschap van aanwinsten, in onderlinge overeenstemming kunnen vereffend worden, moet m.i. evenzeer bevestigend worden beantwoord (38).

17. Kan de vrouw in rechte de vereffening van al de hiervoor genoemde gemeenschapsstelsels vorderen ? Ook hier blijft de wettekst het antwoord schuldig.

Uit de voorbereidende werkzaamheden blijkt dat de vorderingsmogelijkheid gezien werd in het kader van de automatisch overgang naar het

(36) Zie P. GRAULICH, *o.c.*, blz. 191 ; verslag-Weyts, blz. 16.

(37) Verslag-Hambye, blz. 97.

(38) Alhoewel het verslag-Hambye enkel verwijst naar Hoofdstuk 2 van Titel V (oud), waar deze stelsels niet voorkomen.

Over de gevolgen van de vereffening van een stelsel «scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten, zie voetnoot 80.

nieuw wettelijk regime, en van de mogelijkheid voor de gehuwde vrouw om een beroep te doen op haar vroegere prerogatieven (39).

Dat artikel 1,5° Overgangsbepalingen bijgevolg alleen zou slaan op de wettelijke gemeenschap, lijkt moeilijk houdbaar.

Zowel tekstueel als inhoudelijk dient m.i. aangenomen dat iedere vorm van gemeenschap in aanmerking komt om op vordering vereffend te worden (40).

Het besluit is dan ook dat voor de toepassing van zowel art. 1,4° als art. 1,5° Overgangsbepalingen, elke vorm van gemeenschap in aanmerking komt om te worden vereffend (41).

VIII. BENEFICIARISSEN VAN DE VEREFFENINGSMOGELIJKHEDEN.

18. Het recht te vereffenen overeenkomstig artikel 1,4° komt aan beide echtgenoten samen toe.

Het recht de vereffening te vorderen (art. 1,5°) komt uitsluitend toe aan de vrouw.

In de Kamercommissie van Justitie werd de vraag gesteld waarom de man niet de vereffening kon vorderen.

Het antwoord luidde dat men de vrouw, die vroeger niet moest instaan voor de gemeenschappelijke schulden en thans wel, de mogelijkheid wenste te geven bij wijze van overgangsmaatregel de vereffening te vorderen, en zo nodig afstand te doen (42).

In de schoot van de Federatie van Notarissen waren tijdens het debat over de overgangsbepalingen verscheidene leden van mening (43) dat de mogelijkheid de vereffening te vorderen moest uitgebreid worden tot de man, dit om de aard van de goederen te kunnen bepalen (44) en om het evenwicht tussen de vermogens van de echtgenoten te herstellen (45). Dit met het oog op de continuïteitsoplossing (46). Een aanvullende of interpretatieve wet werd wenselijk geacht.

(39) Zie het rapport van de Subcommissie van Justitie (Senaat) blz. 308-309. Zie het rapport-Hambye, blz. 95 en A. HEYVAERT, *o.c.*, 985-986.

(40) Vgl. A. HEYVAERT, *o.c.*, 986.

(41) Ik sluit mij volledig aan bij de opvatting van P. GRAULICH, *o.c.*, blz. 185 en 190, dat de wetgever onder 'gemeenschap' verstond «tout régime dans lequel il y a une masse à partager...qui...était d'après les anciennes règles, soumise à un système de gestion qui consacrait la primauté du mari».

(42) Verslag-Baert, blz. 20.

(43) Met name de professoren Baeteman, Dillemans en Renard, verslag-Notarius, blz. 145-146.

(44) Cf. professor Baeteman, verslag-Notarius, blz. 145.

(45) Cf. professor Dillemans, verslag-Notarius, blz. 145.

(46) Verslag-Notarius, blz. 125.

IX. OVEREENKOMST OF VORDERING TOT VEREFFENEN.

19. Het besluit te vereffenen en het vereffenen zelf zullen normaal gezien niet samenvallen. Wat het besluit tot vereffenen betreft, is in de wet nergens bepaald op welke wijze de echtgenoten deze *overeenkomst* kunnen laten blijken, dit in tegenstelling met de bepalingen van artikel 1,1^o en 2° Overgangsbepalingen, waar uitdrukkelijk een verklaring ten overstaan van de notaris vereist is.

Deze overeenkomst zal nochtans ergens moeten uit blijken, zoniet vallen de echtgenoten, gehuwd onder het stelsel van de wettelijke gemeenschap, volledig, en diegene gehuwd onder een conventioneel stelsel van gemeenschap, gedeeltelijk, onder het nieuwe regime sinds 28 september 1977.

Een notariële akte lijkt aangewezen, om een vaste datum te hebben (47). Op de vraag binnen welke termijn deze akte moet verleden, en binnen welke termijn de daaropvolgende vereffening moet afgesloten worden, zal verder worden ingegaan (48).

Of deze akte, 'overeenkomst tot vereffenen', voldoende was om de (volledige of gedeeltelijke) overgang naar het nieuw wettelijk stelsel op 28 september 1977 tegen te houden tot het sluiten van de vereffening, wordt eveneens verder onderzocht (49).

20. In de hypothese van artikel 1,5^o Overgangsbepalingen zijn er minder problemen.

De vrouw zal de *vordering* bij verzoekschrift inleiden bij de rechtbank van eerste aanleg. Vermits er geen bijzondere bepalingen zijn, gelden hier de normale regels van de vordering op eenzijdig verzoekschrift (art. 1025 e.v. Ger. W.). Op de vraag of de rechtbank zou mogen weigeren in te gaan op het verzoek van de vrouw om de vereffening te gelasten, dient ontkennend geantwoord te worden (50).

X. TERMIJN WAARBINNEN KAN VEREFFEND WORDEN.

21. Het staat vast dat men op de uitzonderingsprocedure van de artikelen 1,4^o en 5° Overgangsbepalingen slechts een beperkte tijd een beroep kan doen. De vereffeningmogelijkheid maakt immers deel uit van de

(47) Om aldus de vereffening en eventuele afstand te kunnen tegenstellen aan derden : zie J.-L. RENCHON, *o.c.*, in het werk van de Jeune Barreau, blz. 380.

(48) Zie *infra* nr. 21.

(49) Zie *infra* nr. 28-29.

(50) G. TRAEST, H. CASMAN en F. BOUCKAERT, *o.c.*, blz. 976 ; *Het Nieuw Huwe-*

overgangsbepalingen en is een uitzondering op de (nieuwe) normale vereffeningregels. Het is bijgevolg van primordiaal belang precies te weten binnen welke termijn de echtgenoten zich op deze gunstregeling moeten beroepen.

Eilaas ! Daarmtrent heerst de grootste verwarring onder de auteurs ! Ik heb gepoogd de verschillende standpunten enigzins te systematiseren.

a. Graulich is van oordeel dat de vroegere gemeenschap «gedurende één jaar» en «slechts gedurende één jaar» kan vereffend worden. Weliswaar wordt in de hypothese van artikel 1,5° de termijn om afstand te doen opgeschort tot de rechterlijke beschikking in kracht van gewijsde is gegaan (zie de wettekst) (51).

Deze stelling munt niet uit door klaarheid. Bedoelt de auteur dat de vereffening moet afgesloten worden voor 27 september 1977 middernacht ? Zo ja, dan lijkt mij dit de strengste opvatting te zijn.

b. De auteurs van *Het Nieuw Huwelijksvermogensrecht*, o.l.v. E. Van Hove (52) menen dat de vereffening moet aangevangen worden binnen de termijn die bij artikel 1,4° werd opgelegd om de gemeenschap te verwerpen (53).

c. Stienon (54) en Traest-Casman-Bouckaert (55) zijn daarentegen de mening toegedaan dat alleen de termijn om afstand te doen restriktief dient geïnterpreteerd te worden (drie maanden en veertig dagen na het einde van de overgangperiode). De vereffening zelf kan nog nadien gebeuren : daarvoor is geen maximumtermijn bepaald (56).

d. J.-L. Renchon maakt een duidelijk onderscheid tussen :

— de tijdslimiet waarvóór tot de vereffening moet besloten worden of waarvóór zij moet gevorderd worden ;

— de termijn waarbinnen de vrouw moet beslissen al dan niet afstand te doen ;

— en de termijn voor het afsluiten van de vereffening (57).

Het uitlokken van de vereffening ('provoquer') moet gebeuren voor 28 september 1977 (58). De wettekst zegt dit niet expliciet.

De wettekst bepaalt wel expliciet dat de vrouw haar beslissing met betrekking tot de afstand moet nemen voor de termijn van 3 maand en veertig dagen verlopen zijn na 28 september 1977. Deze termijn wordt geschorst tijdens de procedure in de zin zoals hierboven sub a is gesteld.

De wetgever heeft geen termijn bepaald om de vereffening af te sluiten ('clôturer') : deze afsluiting mag nog gebeuren «bien après le 28 septembre 1977».

e. Als ik Heyvaert goed begrepen heb, houdt hij er eenzelfde opvatting op na als Renchon. Wel diversifieert hij de termijn van het 'uitlokken' van de vereffening :

— de overeenkomst tot vereffenen moet gesloten worden «binnen het jaar na 28 sep-

lijksvermogensrecht, o.l.v. E. VAN HOVE, blz. 116 ; A. HEYVAERT, o.c., 986.

(51) P. GRAULICH, o.c., blz. 190.

(52) blz. 117.

(53) Zie hun argumenten blz. 117.

(54) P. STIENON, o.c., 344.

(55) G. TRAEST, H. CASMAN en F. BOUCKAERT, o.c., 976.

(56) Zie de tegenargumenten in *Het Nieuw Huwelijksvermogensrecht*, o.l.v. E. VAN HOVE, blz. 117, voor wie stelling c de weg van de 'juridische schizofrenie' opgaat.

(57) J.-L. RENCHON, o.c., in het werk van de 'Jeune Barreau', blz. 379-380, en o.c., in *Ann. dr.*, 1977, 28.

(58) Renchon bedoelt hier waarschijnlijk het uitlokken zowel door overeenkomst als bij verzoekschrift.

tember 1976 of in elk geval binnen drie maanden en veertig dagen na 28 september 1977» (59) ;

— de vordering van de vrouw moet ingesteld «voordat de wettelijke termijn verstreken is waarbinnen de afstand gedaan moet worden» (60).

22. Over de termijn die de vrouw heeft om afstand te doen, is men het eens : deze termijn is duidelijk in de wet bepaald.

Voor de rest heerst een (relatieve) onzekerheid. Mijns inziens moet men niet te streng zijn, maar mag men evenmin te breed zijn. Men mag niet te streng zijn, want de vrouw moet weten of de gemeenschap al dan niet deficitair is, om met kennis van zaken te beslissen al dan niet afstand te doen. En dat kan zij maar nadat een boedelbeschrijving is opgemaakt. Daarvoor heeft ze tijd tot drie maanden na de overgangperiode.

Anderzijds zijn de artikelen 1,4^o en 5°, gelet op hun plaats in de wet, bedoeld als overgangsmaatregel. Bijgevolg lijkt het mij noodzakelijk, maar tevens voldoende, dat de vereffening uitgelokt wordt, zoniet tijdens de overgangperiode, dan toch binnen de drie maanden en veertig dagen die erop volgen. Binnen die termijn moet de vrouw — behoudens schorsing door de rechtbank (art. 1,5^o) — beslissen al dan niet afstand te doen.

XI. WIJZE VAN VEREFFENEN — VORM VAN DE VEREFFENINGSAKTE.

A. Wijze van vereffenen-verdelen.

23. In de hypothese van art. 1,4^o zal de vereffening *in onderling overleg* gebeuren tussen de echtgenoten. Deze vereffening is niet on-

(59) A. HEYVAERT, *o.c.*, 984. Heyvaert stelt bovendien een minimumtermijn : die overeenkomst moet «steeds bij of na de ontbinding van het vorige stelsel tot stand komen», m.a.w. ter gelegenheid van of na het toepasselijk worden van het nieuwe stelsel» (kol. 982). Het toepasselijk worden van het nieuwe stelsel krachtens de wet zelf of door een verklaring van vervroegde onderwerping brengt automatisch de ontbinding van de vroegere gemeenschap mee (kol. 988 : 'ontbindingsoplossing !'). «Normaal zal deze overeenkomst dan ook vermeld worden in de «notariële akte houdende verklaring tot vervroegde toepassing van het nieuwe stelsel» (kol. 982). Legt men niet zulk een verklaring af, dan rijst m.i. een eigenaardig probleem. Blijft men immers passief, om aldus krachtens de wet onder het nieuwe stelsel te vallen op 28 september 1977 (art. 1,2^o Overgangsbepalingen) — hetgeen de ontbinding van het vroegere stelsel meebrengt volgens de ontbindingsoplossing — en moet men deze ontbinding afwachten om de overeenkomst tot vereffenen te kunnen afsluiten, dan wordt de termijn voor dit afsluiten gereduceerd : — tot nul, als men van oordeel is dat die overeenkomst moet gesloten worden «binnen het jaar na 28 september 1976» ;

— en tot drie maanden en veertig dagen, zo men meent dat die overeenkomst moet afgesloten worden «binnen de drie maanden en veertig dagen na 28 september 1977». Was dit werkelijk de bedoeling van de wetgever ?

(60) A. HEYVAERT, *o.c.*, 986.

derworpen aan het toezicht van de rechtbank. In deze fase zijn er geen publiciteitsmaatregelen opgelegd. Derden-schuldeisers kunnen tegen de vereffening opkomen op grond van het gemeen recht (61).

Kunnen de echtgenoten het niet eens worden over een vrijwillige vereffening, dan zal de rechtbank, zo de vrouw erom verzoekt, een *gerechtelijke vereffening* gelasten.

Een vereffening onder de vorm van een transactionele verdeling zou niet mogen, dit in tegenstelling met de wijzigingsprocedure van art. 1394 e.v. (nieuw) B.W. (62).

B. Inventaris.

24. Als de man weigert toe te stemmen tot een vereffening bij onderling akkoord, dan wendt de vrouw zich tot de rechtbank. Een boedelbeschrijving moet dan worden opgemaakt in aanwezigheid van de man, of deze behoorlijk opgeroepen zijnde (art. 1,5°).

In art. 1,4° is nergens sprake van een inventaris. De wet bepaalt enkel dat de echtgenoten in onderlinge overeenstemming («de commun accord») kunnen vereffenen. Een inventaris is m.i. niet verplicht. De echtgenoten kunnen zo nodig in onderling akkoord een lijst opmaken van al de gemeenschappelijke goederen en schulden. Wordt wél een inventaris opgemaakt, dan moet deze notarieel zijn, aangezien dit thans de regel is, behoudens de bij de wet voorziene uitzonderingen (zoals bijvoorbeeld artikel 1428 nieuw B.W.).

C. De akte-vereffening.

25. Volgens Notaris Weyts lijkt deze akte notarieel te moeten zijn (63). De wet schrijft het niet uitdrukkelijk voor, maar er is een tekstargument te halen uit artikel 2 Overgangsbepalingen : «Binnen twee maanden na de akte, zendt de notaris... een getuigschrift ten blijke dat de wettelijke of bedongen gemeenschap vereffend is . . . ». J.L. Renchon sluit zich aan bij deze visie (64).

Voor Rens lijkt evenzeer een notariële akte nodig. Bovendien moet, volgens het verslag van deze auteur op de notariële dagen te Antwerpen op 23-24 september 1976, artikel 9 van de wet van 25 ventôse jaar XI (Organieke wet Notarisambt), in acht worden genomen. Dit artikel eist de aanwezigheid van twee vormgetuigen of een tweede notaris bij het verlijden van bepaalde akten, waaronder het huwelijkscontract. «Wij denken het raadzaam» aldus Rens, «dat de akte zou beantwoorden aan

(61) *Het Nieuw Huwelijksvermogensrecht*, o.l.v. E. VAN HOVE, blz. 116.

(62) *Ibidem*.

(63) Verslag-Weyts, blz. 20 ; L. WEYTS, o.c., 954.

(64) J.-L. RENCHON, o.c., in het werk van de 'Jeune Barreau', blz. 380, en o.c., in *Ann. dr.*, 1977, 28.

alle vormvereisten die de wet voor het verlijden van elk huwelijkskontra^{kt} voorschrijft» (65).

Ik ban het met dit laatste niet eens. Hier wordt geen huwelijkscontract verleden, wél een vereffeningsakte. De ventôse-wet vereist daarvoor geen plechtige akte (66).

Zijn er onroerende goederen begrepen in de vereffening, dan moet met het oog op de overschrijving ter hypotheekkantoor vanzelfsprekend een autentieke akte verleden worden (art. 1 Hyp.W) (67).

D. Moet de vereffeningsakte een verdeling inhouden ?

26. Art. 1,4^o bepaalt dat de echtgenoten «in onderlinge overeenstemming kunnen vereffenen en tussen hen verdelen...» M.i. slaat dit 'kunnen' evenzeer op het verdelen. De echtgenoten mogen vereffenen en tegelijk verkiezen in onverdeeldheid te blijven. Daarvoor vind ik een steun in het verslag-Baert (68) : «De vereffende goederen zouden desgevallend onverdeeld zijn tussen de echtgenoten als eigen goed» (69).

XII. VOLGENS WELKE REGELS VEREFFENEN (EN VERDELLEN) ?

27. De wettekst is duidelijk : «overeenkomstig de regels van het Burgerlijk Wetboek die van toepassing waren voor de inwerkingtreding van deze wet.»

Alle geraadpleegde auteurs zijn het daarover eens (70). Er moet vereffend worden volgens de 'oude regels'.

XIII. OVERGANGSREGELING TIJDENS DE VEREFFENING.

28. De vereffening moet gebeuren volgens de vroegere regels. Na het afsluiten van de vereffening vallen de echtgenoten onder het nieuw wettelijk stelsel (art. 1,6^o) (71).

(65) J.L. RENS, *o.c.*, blz. 99 (met verwijzing naar nr. 5).

(66) Zelfde opvatting : L. WEYTS, *o.c.*, 954 ; verslag-Weyts, blz. 20.

(67) Zie infra nr. 32.

(68) Blz. 21.

(69) Zie infra nr. 30.

(70) Professor Dillemans is van oordeel dat de mogelijkheid zou moeten gelaten worden om de vereffening te laten geschieden volgens de nieuwe regels (verslag-Notarius, blz. 145). De bedoeling die hierachter zit kan ik niet met zekerheid achterhalen. Wel heeft professor Dillemans het even tevoren over het «herstellen van het evenwicht tussen de vermogens van de echtgenoten». Dit evenwicht kan inderdaad beter hersteld worden met de nieuwe vereffeningsregels, die een 'waarde-aanpassing' in de vergoedingen voorschrijven (verwerping van de oude 'één frank is één frank' theorie).

(71) Zie uitvoeriger nr. 30.

Werd de vereffening afgesloten voor 28 september 1977, dan is er geen enkel probleem. De echtgenoten die door passief te blijven, pas op 28 september 1977 (volledig of gedeeltelijk) onder de nieuwe wet vielen zijn vervroegd aan de nieuwe regels onderworpen door de sluiting van de vereffening.

Een probleem rijst wél voor de echtgenoten wier vereffening afgesloten wordt na het einde van de overgangperiode. Welk stelsel is op hen toepasselijk in de periode na 28 september 1977 en voor de afsluiting van de vereffening ? Het nieuwe stelsel overeenkomstig artikel 1, 2° en 3° van de Overgangsbepalingen ? Of het oude stelsel overeenkomstig artikel 1,6° (72) ?

29. Het probleem dat hier aan de orde is kan men zelfs ruimer stellen. Ook al wordt de vereffening afgesloten voor 28 september 1977, is er in de meeste gevallen een tijdspanne tussen de overeenkomst of vordering tot vereffenen enerzijds en het afsluiten ervan anderzijds, zodat de vraag rijst welk recht toepasselijk is in die overgangsfase. Het kan niet het nieuwe stelsel zijn : de vereffening is immers nog niet afgesloten. Het kan moeilijk het oude stelsel zijn, omdat men dit al aan het vereffenen is (wat de voorafgaande ontbinding veronderstelt, nl. dat de rechtstructuur in kwestie heeft opgehouden te bestaan) (73).

De geraadpleegde auteurs — hoeft het gezegd ? — zijn het niet eens over het antwoord op het gestelde probleem.

Renchon is op grond van de tekst van art. 1,6° van oordeel dat de echtgenoten tot de sluiting van de vereffening onderworpen zijn aan de oude regels. Deze vervroegde vereffening is aldus een «afwijkingsregime» wat de normale inwerkingtredeing van de nieuwe wet betreft. Goederen geërfd na 28 september 1977, maar voor de sluiting van de vereffening, zouden in gemeenschap vallen (74).

Enige steun voor deze opvatting kan gevonden in het verslag-Baert : «Het zou geen zin hebben de vereffening dan maar half door te voeren. Zij zou overigens niet 'afgesloten' zijn zoals in 6° wordt bedoeld ; en pas nadien is het wettelijk stelsel van toepassing» (75).

Heyvaert is het met de opvatting van Renchon, niet eens, en m.i. terecht (76). De tekst van art. 1,6° berust volgens hem op een verschrijving. De tekst is enkel zinvol als men leest : zodra de 'overeenkomst om tot vereffening over te gaan' is gesloten, en niet : 'zodra de vereffening is afgesloten'. Anders komt men tot een aantal onaanvaardbare

(72) J.-L. RENCHON, *o.c.*, in het werk van de 'Jeune Barreau', blz. 381, en *o.c.* in de *Ann. dr.*, 1977, 29.

(73) Zie A. HEYVAERT, *o.c.*, 977 en 979 ; *Het Nieuw Huwelijksvermogensrecht* o.l.v. E. VAN HOVE, blz. 118.

(74) J.-L. RENCHON, *o.c.* in het werk van de 'Jeune Barreau', blz. 381 ; *o.c.* in *Ann. dr.*, 1977, 29.

(75) Verslag-Baert, blz. 21.

(76) A. HEYVAERT, *o.c.*, 982.

consequenties (77). De goederen verkregen tijdens de vereffening zijn aan het nieuwe stelsel onderworpen (78).

De auteurs van 'Het nieuw Huwelijksvermogensrecht', o.l.v. E. Van Hove, zijn dezelfde mening toegedaan. De opvatting van Renchon leidt ertoe dat de notaris-vereffenaar voor twee massa's komt te staan : één die het voorwerp van de vereffening-verdeling uitmaakt, en een tweede die goederen begrijpt, verworven tijdens de vereffening. Beide zouden door de oude wet beheerst zijn. Dit kan niet de bedoeling van de wetgever geweest zijn. De 'oude' vermogensrechtelijke toestand wordt definitief vastgelegd bij het aanvangen van de werkzaamheden. Dit strookt volledig met het declaratief karakter van een verdeling (79).

XIV. DE GEVOLGEN VAN DE VEREFFENING (VERDELING).

30. Artikel 1,6^o Overgangsbepalingen luidt : «Zodra de vereffening is afgesloten, vallen de echtgenoten bedoeld in 4° hiervoren onder alle regels van het wettelijk stelsel, onverminderd de bedingen in hun huwelijkscontract, die de voordelen toekennen aan beide echtgenoten of aan één van hen.»

1) Na de vereffening zijn de echtgenoten onderworpen aan het nieuw wettelijk stelsel. De techniek van de vereffening kan enkel op dit stelsel uitmonden — onder het voorbehoud hierna vermeld — en kan bijgevolg niet gebruikt worden om over te schakelen naar een ander stelsel. Daarvoor is de procedure van art. 1394 e.v. (nieuw) B.W. noodzakelijk (80).

2) Vermits er vereffend is, is er geen oude 'gemeenschap' meer : dit gemeenschappelijk patrimonium is tot nul gereduceerd. Het gemeenschappelijk vermogen zal later «uiteraard worden gevuld met besparingen en aanwinsten» (81). Het is hier niet mogelijk bepaalde ge-

(77) Zie A. HEYVAERT, *o.c.*, 982-983.

(78) A. HEYVAERT, *o.c.*, 984.

(79) *Het Nieuw Huwelijksvermogensrecht*, o.l.v. E. VAN HOVE, blz. 118.

(80) Zie P. GRAULICH, *o.c.*, blz. 190 en voetnoot 23 ; *Het Nieuw Huwelijksvermogensrecht*, o.l.v. E. VAN HOVE, blz. 117. Hadden de echtgenoten een stelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten, dan rijst de vraag of de vereffening enkel uitmond op het nieuw wettelijk stelsel, of op dit stelsel mét behoud van het voordeel van de vroegere scheiding van goederen. Volgens de letter van de wet is het eerste alternatief het juiste. Uit informele bron heb ik vernomen dat de wetgever zich in de wettekst zou vergist hebben en dat het niet in zijn bedoeling lag het voordeel van de scheiding van goederen te ontnemen. Twee stellingen bijgevolg : «De wetgever heeft zich vergist, maar... de tekst moet stricto sensu worden geïnterpreteerd» ; andere auteurs zijn het daarmee niet eens.

(81) Verslag-Baert, blz. 21 ; F. BAERT, *o.c.*, 2244 ; deze visie is thans unaniem overgenomen door de rechtsleer.

meenschapsgoederen als dusdanig te behouden (82) ; dit zou trouwens in strijd zijn met de vereffening zelf, die niet als afgesloten zou worden beschouwd (83).

3) Heeft men vereffend, maar niet verdeeld, dan zijn die goederen eigen onverdeelde goederen (84). Deze goederen zijn dan onderworpen aan de gemeenrechtelijke regels dienaangaande (art. 815 B.W. enz. . .) Of het nieuw artikel 1595, 4° hier toepassing vindt, is betwist (85).

4) De echtgenoten zijn aan het nieuw wettelijk stelsel onderworpen, onder voorbehoud van «de bedingen in hun huwelijkscontract die de voordelen toekennen aan beide echtgenoten of aan een van hen.» (art. 1,6^o) (86).

De tekst is duidelijk. Drie opmerkingen hieromtrent.

a) Bij de vereffening overeenkomstig artikel 1,4^o of 5°, vinden de overlevingsrechten bedongen in het huwelijkscontract vanzelfsprekend geen toepassing (87).

b) Bij de vereffening later van de 'nieuwe gemeenschap', zullen de clausules inzake toedeling van de gemeenschap geen toepassing meer vinden op de goederen van de oude gemeenschap die overeenkomstig art. 1,4^o of 5° werden vereffend (88). Deze goederen zijn immers eigen.

(82) Hier en daar werd naar voren gebracht dat deze vereffende goederen automatisch zouden overgaan naar de nieuwe wettelijke gemeenschap. Dit is niet juist. Zou men dit in de vereffeningssakte bedingen, dan zit men in het vaarwater van art. 1394 e.v. B.W. Voorzover men dan de continuïteitsoplossing niet aanneemt, zou het aanvullen van de nieuwe wettelijke gemeenschap met goederen van de vroegere gemeenschap een 'uitdrukkelijke inbreng' zijn in de zin van de artikelen 1458 en 1464 (nieuw) B.W.

(83) G. TRAEST, H. CASMAN en F. BOUCKAERT, *o.c.*, blz. 976 ; verslag-Baert, blz. 21.

(84) Verslag-Baert, blz. 21 ; *Het Nieuw Huwelijksvermogensrecht*, o.l.v. E. VAN HOVE, blz. 116 ; G. TRAEST, H. CASMAN en F. BOUCKAERT, *o.c.*, blz. 976.

(85) Zie verslag-Weyts, blz. 14 en C. DE BUSSCHERE, *o.c.*, *Notarius*, 1976, blz. 304-305. Dit artikel werd ingevoerd om artikel 1469 aan te vullen. Bijgevolg zou artikel 1595,4^o maar gelden in een stelsel van scheiding van goederen. Anderzijds is artikel 1595,4^o algemeen gesteld, zodat het zou gelden voor alle onverdeelde goederen, wat ook het huwelijksregime weze.

(86) De tekst die Senator Hambye aan de Senaatscommissie voor de Justitie had voorgesteld, luidde : «...onverminderd de toepassing van de bepalingen van hun huwelijkscontract waarbij van de wettelijke gemeenschap wordt afgeweken.» J.-L. Renchon is van oordeel dat de huidige wettekst het gevolg is van een 'inadvertance du législateur' (*o.c.* in *Annales de Droit*, 1977, blz. 29). Is dit inderdaad zo, vervalt dan wel de clause van het huwelijkscontract die in een universele gemeenschap voorzag ? «Il nous paraît que le souci clairement et fréquemment affirmé par le législateur de respecter la volonté que les époux avaient exprimée dans leur contrat, pour autant qu'elle soit compatible avec les principes de la loi nouvelle, devrait conduire à considérer que la clause de communauté universelle continuera à exercer son emprise après la liquidation du régime soumis aux anciennes règles de gestion.» (*o.c.* in het werk van de 'Jeune Barreau', blz. 382) In een ietwat andere kontekst schrijft P. GRAULICH (*o.c.*, blz. 191-192) — m.i. volkomen terecht — : «A quoi bon permettre de liquider et partager une communauté universelle pour se retrouver le lendemain dans le même régime et donc remettre en commun tout ce qui a été distribué à chacun des époux ?» Een afdoend antwoord op Renchon, of niet ?

(87) Zie G. TRAEST, H. CASMAN en F. BOUCKAERT, *o.c.*, blz. 976.

(88) Verslag-Weyts, blz. 14 ; *Het Nieuw Huwelijksvermogensrecht*, o.l.v. E. VAN HOVE, blz. 119.

Voor echtgenoten die reeds een belangrijk gemeenschappelijk patrimonium hadden opgebouwd voor de vereffening overeenkomstig de overgangsbepalingen, is hier vanzelfsprekend een ernstig nadeel verbonden aan die eerste vereffening (89).

c) De huwelijksvoordelen, bedongen in het huwelijkscontract, blijven gelden bij de latere vereffening.

De eventuele voordelen die betrekking hebben op de eigen goederen van de echtgenoten slaan op (90) :

— de goederen die reeds eigen waren, gelet op het vroeger geldende gemeenschapsstelsel ;

— de goederen die door de vereffening overeenkomstig de overgangsbepalingen eigen zijn geworden ;

— de goederen die volgens het nieuwe stelsel eigen zijn.

De voordelen met betrekking tot de gemeenschappelijke goederen (91) vinden enkel toepassing op de goederen die overeenkomstig de nieuwe wet gemeenschappelijk zijn (92).

5) Artikel 1,6° Overgangsbepalingen verwijst enkel naar artikel 1,4°. Vanzelfsprekend geldt wat hierboven is gesteld evenzeer voor de hypothese van art. 1,5° (vereffening op verzoek van de vrouw).

XV. FORMALITEITEN NA TE LEVEN NA DE VEREFFENING.

A. Algemeen.

31. Gesteld dat de vereffeningssakte — en de eventueel voorafgaande overeenkomst tot vereffening — notarieel is, dan moeten een aantal formaliteiten worden nageleefd, eigen aan alle notariële akten :

1) de akte moet ingeschreven worden in het repertorium van de notaris (verplichting opgelegd door art. 29 ventôse-wet en art. 176 e.v. Wetboek der Registratierechten) ;

(89) J.-L. RENCHON, *o.c.*, in het werk van de 'Jeune Barreau', blz. 381 ; verslag-Weyts, blz. 14.

(90) Giften tussen echtgenoten ; contractuele erfstellingen.

(91) Bedingen van vooruitmaking, van overname op schatting, van ongelijke verdeling van de gemeenschap, of volledige toebedeling.

(92) Voor de auteurs van *Het Nieuw Huwelijksvermogensrecht* o.l.v. E. VAN HOVE, blz. 119, lijkt dit minder duidelijk. Men kan, volgens hen, immers aanvoeren dat de vereffening van de oude gemeenschap onvermijdelijk een einde maakt aan de overlevingsbedingen (zij vormen immers een onderdeel van de vereffeningssbedingen). Hoe de langstlevende echtgenoot op dit overlevingsbeding aanspraak zal kunnen maken, wanneer de goederen waarop dit beding slaat, reeds verdeeld werden, blijft voor deze auteurs een open vraag.

Het antwoord lijkt mij nochtans eenvoudig : 1) de overlevingsbedingen zijn bij de vereffening overeenkomstig de overgangsbepalingen uitzonderlijk geen onderdeel van de vereffeningssbedingen (cf. wat hierboven is gesteld onder 4a) ; 2) de tekst van artikel 1,6° is mijns inziens voldoende duidelijk om een antwoord te bieden op die 'open vraag'.

2) de akte moet ter registratie worden aangeboden (art. 19,1^o en 35,1^o Wb.Reg.R) binnen de 10 of 15 dagen (art. 32,1^o W.Reg.R).

Mijns inziens is het algemeen vast recht van 225 frank verschuldigd (art. 11 W. Reg.R), en niet het specifiek vast recht van 525 frank te betalen voor huwelijkscontracten (art.141 W.Reg.R) (93).

Wordt in de vereffeningssakte tevens verdeeld, dan is het verdelingsrecht van 1 % verschuldigd (art. 109 W.Reg.R.) voorzover de verdeling onroerende goederen begrijpt.

B. Specifiek.

32. Houdt de vereffeningssakte «aanwijzing van onroerende zakelijke rechten» in (art. 1 Hyp.W), dan moet de notaris binnen de twee maanden de akte ter overschrijving aanbieden op het hypotheekkantoor van het arrondissement waar die goederen gelegen zijn (art. 2 Hyp.W.) (94).

33. Artikel 2 Overgangsbepalingen verplicht de notaris binnen twee maanden na de datum van de akte een getuigschrift te zenden «ten blijke dat de wettelijke of bedongen gemeenschap vereffend is, zowel aan de ambtenaar van de burgerlijke stand bedoeld in § 2 van artikel 1395 als aan de notaris bij wie de minuut van het huwelijkscontract berust, die zich zullen kwijten van de verplichtingen hun door dat artikel opgelegd.»

a) *Verplichting opgelegd aan de notaris voor wie de vereffeningssakte werd verleden :*

Deze notaris moet, zowel aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het huwelijk voltrokken is (95), als aan de notaris, houder van de minuut van het huwelijkscontract — als er één is — een *getuigschrift* opsturen.

Wat de *vorm* van dit getuigschrift betreft, zou een gewone brief ondertekend door de notaris, volstaan (96). Mijn informatie uit notariële kringen schijnt dit te bevestigen. Van één geval weet ik dat een gewone brief volstaan heeft. Nochtans werd reeds de mening geuit dat men als

(93) Naar analogie van de omzendbrief van 21 september 1976, opgenomen in de Rec. Gén. Enr. Not., 1977, nr. 22110 : het algemeen vast recht is verschuldigd voor de wijzigingsakte van art. 1394 B.W., voor de verklaring van behoud en voor de verklaring van vervroegde onderwerping. Boven werd, wat de aanwezigheid van vormgetuigen betreft, gesteld dat de vereffeningssakte geen huwelijkscontract was. Consequent daarmee dient gesteld dat niet het recht van 525 frank, maar wel dit van 225 frank verschuldigd is.

(94) Drie maanden indien er goederen gelegen zijn in het ambtsgebied van verscheidene hypotheekkantoren (art. 2 Hyp. W.).

(95) Of aan de ambtenaar van het eerste district te Brussel indien het huwelijk in het buitenland voltrokken werd (art. 1395 §2 lid 2, B.W.).

(96) Verslag-Weyts, blz. 20. Ik heb een tekstargument : bij een verklaring van handhaving of vervroegde onderwerping, heeft de wet het over een *uitreksel* (un extrait). In geval van vereffening is een *getuigschrift* (un certificat) voldoende.

notaris, houder van het huwelijkscontract, toch liever een uitgifte, minstens een uittreksel zou willen toegestuurd zien, om de vereiste melding te doen op de minuut van het huwelijkscontract.

Wat de *inhoud* van het getuigschrift betreft, moet volgens de wet enkel blijken dat de «wettelijke of bedongen gemeenschap vereffend is.» De brief kan m.i. bovendien nuttig vermelden dat «de echtgenoten bijgevolg onderworpen zijn aan het nieuw wettelijk stelsel, onder voorbehoud van de voorziene huwelijksvoordelen,» alsook de verplichting die de wet aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, respectievelijk de minuuthoudende notaris oplegt. De notaris-vereffenaar doet er eveneens goed aan een bewijs te vragen waaruit blijkt dat hij zich van zijn verplichting gekweten heeft. Dat bewijs moet hij zorgvuldig in het dossier bewaren.

«Voor alle duidelijkheid kan de notaris bijgaand een volledige kopie van de vereffeningsakte overmaken.» (97) Dit lijkt mij inderdaad zinvol en interessant voor de notaris, houder van het huwelijkscontract, maar niet voor de ambtenaar van de burgerlijke stand.

b) Verplichting opgelegd aan de notaris, minuuthouder van het huwelijkscontract :

Deze notaris moet zich volgens artikel 2 Overgangsbepalingen kwijten van de 'verplichting opgelegd door §2 van artikel 1395' B.W.(98). Aangezien artikel 1395 B.W. thuishoort bij de normale wijziging van huwelijksvermogensstelsel, moet deze tekst mutatis mutandis aangepast worden aan de uitzonderingsprocedure van de vereffening overeenkomstig art.1,4^o of 5° (99). De notaris moet van de vereffeningsakte melding maken onderaan de minuut van het huwelijkscontract (100) ; hij is verplicht deze vermelding over te nemen op de uitgiften en grossen van het oorspronkelijk contract.

c) Verplichting opgelegd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het huwelijk voltrokken werd :

Artikel 1395 § 2 dient mutatis mutandis aangepast. De ambtenaar moet op de kant van de huwelijksakte de datum van de vereffeningsakte, en de notaris die ze heeft opgemaakt, vermelden.

(97) Verslag-Weyts, blz. 21. De vraag dient gesteld of de notaris daardoor zijn beroepsgeheim schendt. Het antwoord lijkt onzeker. Een pragmatische oplossing is aan de echtgenoten te vragen of zij er geen bezwaar in zien dat de vereffeningsakte zal meegedeeld worden, dan wel of zij verkiezen dat de notaris zijn zwijgplicht eerbiedigt.

(98) De wettekst is hier slordig opgesteld, vermits § 2 de verplichtingen betreft opgelegd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. De verplichtingen die de notaris, minuuthouder van het huwelijkscontract, moet naleven zijn vermeld in § 3 van artikel 1395.

(99) Wat weeral niet getuigt van een zorgvuldige redactie.

(100) De wet geeft geen verdere verduidelijking. M.i. moet men vermelden : naam en gebruikelijke voornaam van de notaris-vereffenaar, zijn kantoor en de datum van de vereffeningsakte.

34. Er is in geen publiciteit voorzien ter griffie van de Rechtbank van Koophandel, indien beide of één van de echtgenoten handelaar is. Deze publiciteit is enkel opgelegd voor het 'huwelijkscontract' of 'de akten houdende wijziging van het huwelijksvermogensstelsel' (101). M.i. is het toch aangeraden de handelsgriffie in dat geval te verwittigen (102).

XVI. DE VEREFFENING OVEREENKOMSTIG DE OVERGANGSBEPALINGEN EN ECHTSCHEIDINGSPROCEDURES, INGESTELD VOOR EN BEEINDIGD NA DE OVERGANGSPERIODE — VERWIJZING.

35. Deze hypothese leidt tot een ingewikkelde situatie. Ik moge verwijzen naar het artikel van A. Heyvaert, die het probleem grondig onderzocht heeft (103).

XVII. EN DE PRAKTIJK... ?

36. Notaris Weyts schreef in zijn Verslag voor de Studiedag te Leuven op 11 december 1976 (104) dat van de mogelijkheid te vereffenen «naar alle waarschijnlijkheid zeer weinig gebruik zal gemaakt worden.» Deze profetie is bewaarheid. Een kleine steekproef bij een aantal notarissen en registratiekantoren over het hele land einde mei, bevestigde de voorspelling wat de vereffening in onderlinge overeenstemming betreft (105). Mijns inziens is dit procedé ten onrechte in de vergeethoek verzeild geraakt. Ik heb erop gewezen dat in een aantal gevallen deze vereffening een interessant middel is voor de overgang naar een nieuwe regeling (106). Langs 1394 e.v. B.W. is evengoed een uitweg te vinden, maar hier is er de bijkomende procedure — en kosten ! — van homologatie. Artikel 1,4^o is wel beperkter in die zin, dat men alleen op het nieuw wettelijk stelsel kan uitmonden. Er is ook het nadeel dat de voorziene huwelijksvoordelen met betrekking tot de gemeenschapsgoederen niet meer kunnen slaan op de vereffende gemeenschappelijke goederen, vermits ze juist door te vereffenen eigen worden. In het licht van het ontwerp van wet betreffende de erfrechten van de langstlevende echtgenoot, verliest dit nadeel wel een deel van zijn over-

(101) Zie artikel 36,2^o en 3° van de wet van 14 juli 1976 (invoering van de nieuwe artikelen 12 en 13 Titel II Boek I Wb. Kh.).

(102) Zie J.L. RENS, *o.c.*, nr. 5 ; P. GRAULICH, *o.c.*, blz. 191.

(103) A. HEYVAERT, *o.c.*, Afdeling VI, kol. 989-992.

(104) Verslag-Weyts, blz. 8.

(105) Een drietal akten, op een totaal van 15 registratiekantoren.

(106) Zie supra, V, nr. 9-13.

tuigingskracht. Bovendien blijft schenking of legaat van die goederen mogelijk.

37. Het contact met een aantal rechtbanken van Eerste Aanleg over het hele land einde mei, wees uit dat van de vordering tot vereffening evenmin veel gebruik werd gemaakt (107).

SLOTBESCHOUWING.

38. Het feit alleen dat deze enkele besproken wetsartikelen van de overgangsbepalingen aanleiding kunnen geven tot een uitgebreide commentaar en tot een pleiade van vragen en onopgeloste problemen, is een teken aan de wand dat men hier niet te doen heeft met een model van legislatief werk, om het op zijn zachtst uit te drukken. De wetgever moet deze regeling overmaken.

Dat is mijns inziens het enige efficiënte middel om de notarissen van moeilijke vereffeningen te besparen, om de advocaten te beschermen tegen een waarschijnlijke vloed van processen. Het zou bovendien de professoren de zorg ontnemen nog ettelijke jaren het vroeger familiaal vermogensrecht te moeten doceren, en de komende generatie studenten de moeite besparen dit te moeten bestuderen en combineren met de nieuwe stelsels.

Kortom, het ligt in handen van de wetgever te beletten nog een halve eeuw te moeten werken en leven met twee naast elkaar bestaande, onverzoenbare systemen.

(107) Een negen verzoekschriften in 7 gerechtelijke arrondissementen. Van een deel is mij bevestigd dat ze verweven waren in het ruimere kader van een echtscheidingsprocedure. Het gebruik maken van de hier besproken wetsbepalingen is er immers een noodzakelijke voorzorgsmaatregel. Zo kon men bij het uitspreken van de echtscheiding, wat bij hypotheek na 28 september 1977 geschied is, de mogelijkheid behouden om afstand te doen, met effect t.a.v. derden. Omwille hiervan is het aantal verzoekschriften naar het einde van de overgangsperiode toe gestegen.